

УДК 336.75

Божидарнік Н.В., Пех Т.І.

Луцький національний технічний університет

ДЕРЖАВНЕ ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УМОВАХ КРИЗИ

На основі зібраних даних визначено суть поняття "валютне регулювання", яке разом з державним регулюванням охоплює систему ринкових регуляторів на національному та міжнародному рівнях, проведено оцінку сучасного стану валютного ринку та наведено шляхи вирішення наявних проблем для підвищення ефективності функціонування.

Ключові слова: валютне регулювання, валютний ринок.

Bozhidarnik N. , Peh T.

STATE CURRENCY REGULATION

Based on data collected detected the essence of the concept of "currency regulation, which together with government regulation covering the system of market regulators at national and international levels, evaluated the current state of the currency market and provides solutions to existing problems to improve the efficiency of.

Key words: currency regulation, foreign exchange market.

Божидарник Н.В., Пех Т.И.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ВАЛЮТНОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ В УСЛОВИЯХ КРИЗИСА

На основе собранных данных определена суть понятия "валютное регулирование", которое вместе с государственным регулированием охватывает систему рыночных регуляторов на национальном и международном уровнях, проведена оценка современного состояния валютного рынка и приведены пути решения имеющихся проблем для повышения эффективности функционирования.

Ключевые слова: валютное регулирование, валютный рынок.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями Валютне регулювання займає провідне місце в економічній політиці держави. В залежності від мети валютне регулювання може стимулювати або стримувати економічний розвиток в країні та відповідно впливати на стан окремих секторів, галузей та підприємств, а також на місце держави на світовому ринку. Зміни ж в економіці країни та її міжнародному становищі впливають на розвиток валютних відносин,

та відповідним чином коригують валютну політику, що проводиться в державі.

Створення дієвої системи валютного регулювання України не можливе без глибокого вивчення теоретичних аспектів, досвіду інших держав світу, існуючої в країні практики, а також перспектив розвитку цієї системи. Саме такий підхід дозволить нашій країні розробити оптимальний режим валютного регулювання, який має відповідати вимогам та особливостям періоду ринкової трансформації економіки. Отже, необхідність удосконалення чинної системи валютного регулювання в Україні, як однієї з обов'язкових умов забезпечення сталого економічного зростання, обумовлює актуальність теми даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. В економічній літературі існує чимало робіт, присвячених висвітленню окремих теоретичних та практичних питань валютного регулювання. Найбільш відомими авторами цих досліджень є: Брайан Р.С., Браун С., Булатов А.С., Долан Е.Дж., Елайбер Р.З., Ікенгрін Б, Кемпбелл К.Д., Кемпбелл Р.Дж., Красавіна Л.М., Ліндерт П.Х., Ломакін В.К., Мейер Г.М., Менкью Н.Г., Пейбро М., Платонова І.Н., Фрідмен М.

Вітчизняними економістами, в роботах яких висвітлюються питання валютного регулювання, є: Береславська О.І., Бураковський І.В., Важеєвська Т.А., Василенко Ю.В., Галь В.М., Гальчинський А.С., Гетьман В.П., Гребеник Н.І., Дробязко А.І, Єременко О.К., Кредісов А.І., Лук'яненко Д.Г., Луцишин З.О., Міщенко В.І., Михайличенко С.Ю., Науменкова С.В., Петрик О.І., Плотніков О.В., Пуховкіна М.Ф., Степаненко В.О., Суторміна В.М., Федосов В.М., Філіпенко А.С., Шаров О.М., Юрчишин В.В., Ющенко В.А.

Цілі статті: проведення аналізу стану валютного ринку, з метою подати рекомендації для його покращення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

В Україні валютне регулювання базується на Конституції України та Законі України "Про Національний банк України", Декреті Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю", Митному кодексі України, Законі України "Про зовнішньоекономічну діяльність", а також нормативних актах

Національного банку України, що визначають правові засади організації валютного регулювання й контролю [4].

Одне із важливих місць в системі економічних відносин займає валютне регулювання шляхом впливу на загальний стан економіки країни, валютне регулювання, в свою чергу, значною мірою визначається ним та залежить від ролі держави у міжнародних відносинах.

Валютне регулювання – це система взаємопов'язаних механізмів державного та ринкового регулювання курсу валюти та руху валютних цінностей на національному та міжнародному рівнях.

Поняття “державне валютне регулювання” визначається як сукупність форм та заходів, які запроваджуються уповноваженими державними органами на національному та міжнародному рівнях в межах законодавчо встановленого порядку відповідно до цілей валютної політики [1].

Проблеми у фінансовій сфері України в умовах кризових ситуацій (великі зовнішні та внутрішні борги, відсутність валютних резервів та інвестицій) призвели до посилення державного регулювання валютного ринку.

Основні завдання валютного регулювання:

- 1) організація системи курсоутворення, захист та забезпечення необхідного ступеня конвертованості національної грошової одиниці;
- 2) регулювання платіжної функції іноземної валюти та інших іноземних інструментів, регламентація поточних операцій платіжного балансу;
- 3) організація внутрішнього валютного ринку;
- 4) регламентація та регулювання банківської діяльності з валютними цінностями;
- 5) регулювання процесів утворення та руху валютного капіталу, захист іноземних інвестицій;
- 6) встановлення режиму та обмежень на вивезення і ввезення через кордон валютних цінностей;
- 7) забезпечення стабільних джерел надходження іноземної валюти на національний валютний ринок [3].

Найбільш пріоритетними цілями державної політики у сфері валютного регулювання є:

- стабілізація валютного курсу та забезпечення оптимального ступеня зовнішньої та внутрішньої конвертованості національної грошової одиниці;

- забезпечення надійних джерел надходжень валютних цінностей на валютний ринок;

- стимулювання експортного потенціалу;

- урівноваження платіжного балансу.

Регулювання валютної сфери України за сучасних умов передбачає підтримку стабільного становища на валютному ринку, нейтралізацію різких коливань валютних курсів. Стабільність валютного ринку в свою чергу забезпечує нормальний розвиток зовнішньоекономічних зв'язків держави і всієї економіки. Валютні інтервенції, які здійснюються центральним банком, на сучасному етапі розвитку ринкових відносин є головним інструментом формування ефективного валютного регулювання.

На сучасному етапі розвитку підтримання макроекономічної стабільності національної валютної одиниці є найактуальнішою проблемою державного регулювання валютного ринку в Україні. Основним органом який здійснює державне регулювання валютного ринку нашої країни є НБУ. Головним методом НБУ, за допомогою якого впроваджується національне регулювання валютного курсу, є валютна інтервенція (запобігання зниженню (підвищенню) валютного курсу національної грошової одиниці). Його повноваження у сфері валютного регулювання визначені Декретом Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання та валютного контролю".

НБУ, впроваджуючи політику валютної інтервенції з метою призупинення девальвації курсу гривні до валютних одиниць інших країн, вживає такі заходи:

- збільшення облікової ставки центрального банку та норми обов'язкового резервування комерційних банків;

- заборона українським комерційним банкам кредитувань із ЛОРО – рахунків банків-нерезидентів гривневими коштами, подовження раніше укладених кредитних угод та розміщення гривневих депозитів на кореспондентських рахунках банків-нерезидентів тощо.

Основний недолік валютної інтервенції, що вона має тільки короткостроковий ефект і не може забезпечити високого рівня макроекономічних показників, від яких залежить стабільність національної грошової одиниці.

Існує тісний взаємозв'язок між інвестиціями та стабільністю на валютному ринку. На сучасному етапі українській економіці потрібно вдвічі більше інвестицій, ніж вона отримала їх за весь перехідний період. Тому завдання уряду полягає в створенні сприятливих стабільних умов, які сприятимуть залученню іноземних партнерів до співробітництва та вкладення їх коштів в прибуткові, перспективні проекти.

Але є й інша сторона питання. В Україні стабільність на валютному ринку має досить високий ступінь залежності від руху іноземних інвестицій. Підтвердженням цього стали події другої половини 1997 року. Через зміну політики Мінфіну щодо зниження дохідності облігацій внутрішньодержавної позики (ОВДП) та нерозвиненості ринку корпоративних цінних паперів іноземні інвестори почали забирати свої кошти з території України, що вже наприкінці серпня позначилось на збільшенні попиту на іноземну валюту, а період серпень – грудень на валютному ринку увійшов у стадію повільної девальвації курсу гривні.

За умов політичної кризи та деяких прорахунків уряду в обраній політиці вплив іноземного капіталу досить сильно позначається на стабільності національної валютної одиниці, а отже, і на макроекономічних показниках.

Обраний напрям політики держави щодо проблем валютного регулювання необхідно узгоджувати з валютною політикою НБУ. На даний час всі дії щодо валютного регулювання спрямовані або на ліквідацію наслідків фінансової кризи, або на адміністративне регулювання утримання курсу гривні щодо валютного коридору. І немає жодної програми або дії, які були б спрямовані на ліквідацію причин нестабільності національної валюти, яка сьогодні очевидна, – вона не має потужності насамперед тому, що не підтверджена підвищенням макроекономічних показників [2].

Висновки. З вище сказаного та в результаті проведеного дослідження сформульовано наступні висновки і пропозиції по удосконаленню системи валютного регулювання в Україні:

1. Суть валютного регулювання значною мірою визначає характер дій держави у цій сфері, дозволяє виявити глибинні взаємозв'язки між валютним регулюванням та економікою в цілому.

Обрані заходи держави мають посилювати та доповнювати дію ринкових механізмів, а не суперечити їм. Саме такий підхід дозволяє досягти бажаних результатів в сфері валютного регулювання в більш стислі терміни, а також із значною економією бюджетних коштів.

2. Вагома роль у валютному регулюванні та у розвитку світової економіки належить державі. Зростання відкритості національних економік та посилення у зв'язку з цим загрози “імпортування нестабільності” обумовлюють необхідність такого процесу. Особливо потребують активного втручання держави валютні відносин на національному рівні та країни, що знаходяться в стадії ринкових перетворень.

В сучасних умовах підвищується необхідність державного валютного регулювання і на міжнародному рівні. Зміни валютної політики одних держав можуть суттєво впливати на національні економіки інших. Фінансова криза 1997-1998 років, що набула світового масштабу, підтвердила актуальність глобалізації державного валютного регулювання.

3. Ефективність державного валютного регулювання залежить від того, економічним чи адміністративним методом надається перевага. Найбільші результати дають економічні методи: коли для досягнення поставленої мети держава створює суб'єктам господарської діяльності сприятливі умови, які заохочують їх до необхідних дій. І навпаки, адміністративні методи валютного регулювання не завжди дозволяють досягти встановлених цілей через відсутність достатніх для цього стимулів.

4. Система валютного регулювання України потребує удосконалення. Це передбачає: погодженість дій держави з ринковими механізмами; підвищення якості валютного законодавства, зростання ролі державних інститутів в сфері валютного регулювання.

В процесі удосконалення системи валютного регулювання в Україні необхідно користуватись досвідом зарубіжних країн. На сучасному етапі в Україні ефективно можуть бути застосовані такі механізми валютного регулювання країн з розвиненою ринковою економікою, що пов'язані з оптимізацією режиму валютного курсу;

особливістю застосування валютних інтервенцій за умови дії плаваючого валютного курсу; репатріацією валютних цінностей.

5. Одним з пріоритетних на даний час напрямків реформування системи валютного регулювання в Україні є удосконалення чинного валютного законодавства.

6. При визначенні перспективних напрямків розвитку системи валютного регулювання України мають враховуватися особливості валютних політик зарубіжних країн, оскільки економіка України є відкритою, а отже, залежною певною мірою від дій основних зовнішньоекономічних партнерів [1].

Список використаних джерел:

- 1.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/inode/37816.html>
- 2.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vuzlib.net/birz_d/9-3.htm
- 3.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oodri.narod.ru/mvko11.html>
- 4.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apelyacia.org.ua/node/3838>